

ANBI

VERSLAG

2020

STICHTING APENHEUL

Stichting Apenheul

J.C. Wilsaan 21-31

7313 HK te Apeldoorn

KvK nummer 41040007

Voorwoord

Waar ik vorig jaar dacht dat ik mijn meest bizarre voorwoord ooit moest schrijven, kon ik niet vermoeden dat het voorwoord bij het jaarverslag 2020 de beschrijving van een nog gekker jaar zou zijn. Met de inrichting van een fantastisch nieuw gebied voor onze dieren, de langste insectenmuur van de wereld, nieuwe horeca en een geweldig speelgebied voor onze kleinere bezoekers is Apenheul super aantrekkelijk. Maar zo gastvrij als we anders zijn, konden we in 2020 niet ons gebruikelijke aantal gasten verwelkomen dankzij de beperkingen door het COVID-19 virus. Met alle gevolgen van dien.

Onze omzet over het jaar is fors lager. Als Raad van Toezicht zijn wij trots op de directie, het MT en alle medewerkers van Apenheul die in deze crisis er alles aan hebben gedaan om de tering naar de nering te zetten. Het is dan ook pijnlijk dat we niet anders konden dan veel minder flexibele krachten inzetten en zelfs 10% van onze vaste formatie te laten gaan. Ondanks de noodzaak van het besluit, deed het wel pijn, juist omdat bij Apenheul goed werkgeverschap zo hoog in het vaandel staat. Begin maart waren we zelfs nog uitgeroepen tot Beste Werkgever in de Leisure in een landelijk onderzoek van Effectory onder medewerkers in de sector.

Ondanks de beperkingen hebben we toch ook weer vele bezoekers mogen verwelkomen. We zijn er trots op dat we dit op een veilige manier hebben kunnen doen. Met aangepaste looproutes, een app voor de horeca en natuurlijk het prettige feit dat wij een fantastisch park in de mooie natuur zijn waar bezoekers vrijwel alleen buiten zijn. Het is mooi om te lezen dat dierenparken enorm gemist worden tijdens de lockdown en dat Apenheul het meest gemist wordt van de parken. Wanneer we open mogen, kunnen we verantwoord open zoals we hebben laten zien in 2020.

De Raad van Toezicht kwam in 2020 zes keer bijeen in formele vergadering met de bestuurder van Apenheul. Bij de vergadering waarin de jaarstukken over 2019 zijn vastgesteld waren tevens de controller en de externe accountant aanwezig. Daarnaast heeft de audit commissie van de RvT een aparte formele vergadering gehad met de bestuurder, controller en de externe accountant. Er heeft een apart beoordelingsgesprek plaatsgevonden met de bestuurder. Ook heeft er een gesprek plaatsgevonden tussen de OR en een deel van de Raad van Toezicht.

In 2020 hebben we afscheid genomen van Barbara Lamberts als lid van de Raad van Toezicht. Vele jaren was zij ons financieel kompas, daarvoor zijn we haar zeer veel dank verschuldigd. We zijn blij in Hesje van der Meer een waardig opvolger gevonden te hebben.

Ik herhaal de dankwoorden aan het team hierbij nogmaals. Onder zeer moeilijke omstandigheden heeft zij vroegtijdig ingespeeld op de nieuwe werkelijkheid. Waarbij de bezoeker een heerlijk dagje uit heeft ervaren, de medewerkers veilig door hebben kunnen werken en het bij de zorg voor de dieren aan niet heeft ontbroken. En dat is een prestatie van formaat.

Olaf Prinsen

Voorzitter Raad van Toezicht

Inhoud

Bestuursverslag	5
1. Algemeen	5
2. Financiële Informatie	9
3. Dieren Informatie	17
4. Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen	22
5. Toekomst	25
6. Tenslotte	26
Financiële gegevens	27
1. Toelichting op de balans en staat van baten en lasten	30

Bestuursverslag

1. Algemeen

Statutaire Doelstelling

Stichting Apenheul (hierna: Apenheul) heeft ten doel natuurbeschermingseducatie en soortenbehoud (d.w.z. behoud van bedreigde diersoorten en hun leefgebieden) door middel van het beheer en de exploitatie van een dierenpark met als specialiteit primaten. De stichting doneert jaarlijks een deel van haar opbrengsten aan Stichting Apenheul Primate Trust (in communicatie Apenheul Natuurbehoud Fonds) om invulling te geven aan haar ambitie tot het behoud van de natuur.

Activiteiten

De stichting exploiteert het apenpark Apenheul te Apeldoorn, dat zich voornamelijk richt op dagbezoekers en seizoenkaarthouders afkomstig uit Apeldoorn, de verblijfsrecreaties op de Veluwe en uit andere delen van Nederland. Daarnaast worden internationale toeristen aangetrokken, met een focus op Duitsland. Apenheul richt zich ook op het organiseren van zakelijke activiteiten en evenementen en deze activiteit vormt een steeds belangrijkere bron van inkomsten en zichtbaarheid van Apenheul. In 2020 zijn onze fondsenwervende activiteiten verder uitgebouwd en inmiddels zorgen die voor een extra bron van inkomsten voor onze missie.

Juridische Structuur

Apenheul is een stichting met ideële doelstellingen. Het bestuur wordt gevormd door een eenhoofdige statutaire directie. De Raad van Toezicht ziet toe op het beleid en de uitvoering.

Gelieerd aan Apenheul is Stichting Wereldnatuurhuis. Daarin is het gebouw de St@art ondergebracht. De algemeen directeur van Apenheul is tevens statutair directeur van Stichting Wereldnatuurhuis. De Raad van Toezicht van Apenheul houdt ook toezicht op deze stichting.

Stichting Apenheul Primate Trust (hierna: Apenheul Natuurbehoud Fonds) is een aan Apenheul gelieerde stichting. De Raad van Toezicht van Apenheul vormt het bestuur van het Apenheul Natuurbehoud Fonds, aangevuld met één extra lid. De stichting heeft een eigen directeur, die wordt betaald door Apenheul en die rechtstreeks verantwoording aflegt aan de Raad van Toezicht. Apenheul en Apenheul Natuurbehoud Fonds hebben een ANBI status.

Apenheul heeft een Code of Governance die in 2020 opnieuw is besproken met de Raad van Toezicht. Zij heeft vastgesteld dat deze nog steeds voldoet. Helder bestuur en zorgvuldig toezicht geven ruimte aan inhoudelijk, integer en zakelijk presteren. Een duidelijke governance code biedt een normatief kader voor goed bestuur en toezicht in organisaties. In de code of governance wordt beschreven hoe wij als Apenheul onze governance hebben ingericht. Met deze code laten de verantwoordelijke bestuurder en toezichthouders van Apenheul ook aan de buitenwereld zien, wat zij onder goed bestuur verstaan en hoe zij dat hebben georganiseerd. Deze code is daarmee een leidraad voor onze bedrijfsvoering. In 2021 wordt nieuwe wetgeving met betrekking tot Stichtingen van kracht. De impact van deze wetgeving wordt voor alle drie de stichtingen in kaart gebracht.

De Code of Governance is te vinden op de website op <https://apenheul.nl/over-ons/organisatie/algemene-informatie-apenheul>

Raad van Toezicht

Onderstaand de Raad van Toezicht in het verslagjaar 2020.

RvT	Functie	Benoeming	herbenoeming / herbenoembaar	einde termijn
Prinsen, O.G.	Voorzitter	2017	2023 / 2026	2029
Sterck, E.H.M.	Lid	2015	2021 / 2024	2027
Lamberts, B.	Lid	2014	2017 / 2020	Afgetreden i.v.m. drukke werkzaamheden
Hop, G.	Lid	2018	2021 / 2024 / 2027	2030
Verstappen, F.A.L.M.	Lid	2019	2022 / 2025 / 2028	2031
Meer, H.A. van der	Lid	2020	2023 / 2026 / 2029	2032

In 2020 (december) is mevrouw Barbara Lamberts na 7 jaar afgetreden als lid van de Raad van Toezicht. Haar drukke werkzaamheden waren helaas niet langer te combineren met een toezichthoudende rol bij Apenheul. Wij zijn mevrouw Lamberts zeer dankbaar voor haar jarenlange inzet en de expertise die zij met zich meebracht. Gelukkig hebben wij een goede opvolger weten te vinden en is in december Hesje van der Meer toegetreden. Mevrouw van der Meer is CFO/COO bij KWF Kankerbestrijding en heeft veel financiële en organisatorische ervaring.

Interne organisatie

De COVID-19 maatregelen hebben veel impact gehad op Apenheul. Na de zomer werd duidelijk dat met name binnen de succesvolle evenementen tak van Apenheul besparingen nodig waren, omdat eenvoudigweg de markt volledig was verdwenen. Apenheul heeft afscheid moeten nemen van circa 10% van de vaste gewaardeerde medewerkers. Structuurwijzigingen als gevolg hiervan hebben niet plaatsgevonden. Als gevolg van de COVID-19 pandemie zijn de operationele teams in de dierverzorging aan het begin van de pandemie opgedeeld in vier verschillende teams, die geheel zelfstandig van elkaar functioneren en elkaar fysiek niet ontmoeten. De medewerkers, niet zijnde dierverzorgers, parkmedewerkers en technische dienst, hebben zoveel mogelijk thuisgewerkt. Omdat al veel digitaal gewerkt werd, was de impact op de interne processen gering en is vooral aandacht besteed aan een veilige toegang tot het bedrijfsnetwerk vanuit huis en het faciliteren van online vergaderen.

Het Management Team van Apenheul heeft in 2020 een nieuw vierjaren plan ontwikkeld voor de komende jaren. Daarbij is opnieuw naar de organisatie gekeken en deze is aangepast, om zo beter in staat te zijn de uitdagingen van de komende jaren aan te gaan. Het plan is besproken met de OR en goedgekeurd door de Raad van Toezicht. De organisatiewijzigingen zijn begin 2021 geïmplementeerd.

Het MT bestaat aan het eind van 2020 uit de algemeen en statutair directeur en vijf andere leden. De verantwoordelijkheid voor afdelingen is binnen het MT verdeeld. De algemeen directeur (Roel Welsing) rapporteert aan de Raad van Toezicht, de overige vijf MT-leden rapporteren aan de algemeen directeur.

De algemeen directeur is eindverantwoordelijk voor de gehele bedrijfsvoering. Hij stuurt het MT en de stafafdelingen Fondsenwerving en IT aan. Hij is tevens onbezoldigd directeur van Stichting WereldNatuurHuis. De algemeen directeur richt zich met name op de ontwikkeling van Apenheul en haar medewerkers, haar stakeholders en de lange termijn. Fondsenwerving is een nieuwe activiteit voor Apenheul en helaas hebben wij in 2020 afscheid moeten nemen van de fondsenwerver. De directie heeft deze rol waar mogelijk overgenomen. In 2021 gaan wij bekijken of wij ruimte kunnen vinden om deze functie binnen Apenheul een plek te geven.

Voor het positioneren en verkopen van het park is de Manager Marketing, Beleving en Sales (Susan Fledderus) verantwoordelijk. Zij stuurt de afdelingen Gastbeleving, Marketing, Communicatie en PR, Vormgeving en Sales aan.

De Parkmanager (Erwin Cheizoo) is er met zijn teams voor verantwoordelijk dat de dieren het goed maken en onze zakelijke - en particuliere gasten een onvergetelijke dag hebben. Hij stuurt de afdelingen Dierverzorging, Centrale voedselkeuken, Horeca, Banqueting, Shop, Bezoekersservice en Technische dienst aan.

De afdeling Kennis en Onderzoek wordt aangestuurd door de Zoologisch Manager (Thomas Bionda) De afdeling richt zich met name op de bijdrage die Apenheul levert aan onderzoek, natuurbeschermingseducatie en soortbehoud. Hij is tevens verantwoordelijk voor de organisatie van vrijwillige gidsen.

Hoofd Personeel en Organisatie (Rosan Knijn-van der Drift) is verantwoordelijk voor het gehele personeelsbeleid van Apenheul.

De Manager Support en Control (Mandy Reinders) tenslotte stuurt de afdelingen administratie, secretariaat en receptie aan. Zij ondersteunen de overige afdelingen bij hun werkzaamheden. Mevrouw Reinders is de opvolger van de heer Van der Welle. In de periode tussen zijn vertrek en de komst van mevrouw Reinders is de afdeling tijdelijk aangestuurd door de heer Arjan Pit.

Het MT heeft de operationele verantwoordelijkheid voor het bedrijf en overlegt in principe tweewekelijks. In deze vergadering vindt de besluitvorming met betrekking tot de aansturing en de ontwikkeling van de organisatie plaats.

De directie en het MT leggen periodiek verantwoording af aan de Raad van Toezicht. Apenheul heeft daarnaast een Ondernemingsraad, bestaande uit vijf gekozen leden, die zes keer per jaar overleg heeft met de directie en het Hoofd Personeel en Organisatie. Gemiddeld over het verslagjaar had Apenheul 65 fte in dienst.

Apenheul Natuurbehoud Fonds wordt geleid door een eigen directeur (Iris de Winter), met specialistische kennis op het gebied van natuurbehoud. Zij vervult deze rol parttime. De medewerkers van Apenheul vormen een werkgroep ANF die de directeur ondersteunt. Wij denken hiermee nog beter invulling te kunnen geven aan onze ambitie om natuurbehoud te vergroten. De directeur ANF is geen lid van het MT van Apenheul.

Gevoerde Beleid

Het beleid van Apenheul was er in het verslagjaar onverminderd op gericht voldoende particuliere en zakelijke bezoekers te trekken om een gezonde financiële positie te behouden, en deze bezoekers – in het kader van de stichtingsdoelstellingen – een aangenaam en hoogwaardig “dagje dierentuin danwel evenement” te bieden, met goede educatieve aspecten op het gebied van natuur en duurzaamheid, om zo de liefde voor de natuur bij de gasten te vergroten. Daarnaast is Apenheul gestart met het vinden van sponsors en donateurs om daarmee een derde bron van inkomsten voor het park te genereren.

Tot en met februari 2020 leek het jaar voorspoedig te verlopen en waren de verwachtingen hooggespannen. Vanaf maart veranderde dat accuut en lag de focus op sturen op liquiditeit. In mei mocht het park open en konden de bezoekersaantallen langzaam opgeschroefd worden en daarmee de opbrengsten. De zakelijke evenementen zijn vrijwel allemaal geannuleerd. Diverse fondswervings acties zijn gestart, zoals de Vrienden van Apenheul, en het lijkt een interessante additionele bron van inkomsten te kunnen worden.

2. Financiële Informatie

Ontwikkelingen gedurende het boekjaar

De uitbraak van het COVID-19 virus en de hierop volgende maatregelen hebben Apenheul hard getroffen. Het is het meest uitdagende jaar in onze geschiedenis geweest. Apenheul heeft als belangrijkste opbrengstenstromen de bestedingen van bezoekers (entreegelden, horeca en shop) en de opbrengsten van evenementen die wij organiseren voor derde partijen (zakelijke markt). Onder andere de langere sluiting van het park, het verbod op evenementen en de latere beperking in het aantal bezoekers en gasten per evenement hebben ertoe geleid dat onze opbrengsten veel lager uitvielen dan verwacht. In het begin van de pandemie (tijdens de eerste lockdown) bestrond grote onzekerheid rondom de openingsdatum. Daarom hebben wij een drietal scenario's uitgewerkt. Een scenario waarin we het hele jaar gesloten moesten blijven en twee scenario's met lagere bezoekersaantallen dan oorspronkelijk begroot. We leken in alle scenario's op een groot verlies uit te komen en moesten maatregelen nemen om dit verlies te beperken. Met pijn in ons hart hebben wij in verband met het wegvallen van de opbrengsten uit de zakelijke markt afscheid moeten nemen van een aantal vaste medewerkers. Ook zijn een aantal tijdelijke contracten niet verlengd. In 2020 is daarnaast strak gestuurd op een besparing van kosten en investeringen. Wij hebben ook gebruik gemaakt van de diverse regelingen die beschikbaar zijn gesteld, waaronder de subsidie dierentuinen voor COVID-19 schade, NOW 3.1 en tegemoetkoming vaste lasten.

Toen nog onzeker was of het park open kon gaan en uit de scenario's bleek dat druk op onze liquiditeit zou ontstaan, zijn wij op zoek gegaan naar externe financiering. Wij hebben gebruik gemaakt van de BMKB-C regeling om in de liquiditeitsbehoefte te voorzien en een lening afgesloten bij de Rabobank.

Tot slot hebben wij gekeken naar andere opbrengststromen en besloten in te zetten op fondsenwerving. Tot COVID-19 was dit nog geen structurele opbrengststroom voor Apenheul. Om donateurs te werven, hebben we onder andere Vrienden van Apenheul gelanceerd.

Mede dankzij de genomen maatregelen en de steun van onze donateurs, sponsors en leveranciers kunnen wij het jaar goed afsluiten. Het is hartverwarmend om te zien hoeveel mensen ons in dit moeilijke jaar steunen. Wij zijn hier heel dankbaar voor.

Positie Apenheul in de markt

Apenheul is en blijft één van de meest populaire dierentuinen van Nederland. In de top tien staat Apenheul op de 4e plek (bron: Beerda, 2018). Daarnaast is de merkkracht (gemiddelde van geholpen naamsbekendheid, binding en waardering) van Apenheul heel goed. We staan hier op plek 8 van alle Nederlandse dagattracties. Bij de jeugd (4 tot en met 18 jaar) staan we hier zelfs op de derde plek (na de Efteling en het Dolfinarium). Medio 2021 ontvangen we het nieuwe onderzoek van Beerda. Wederom is Apenheul in 2020 genomineerd voor het leukste dagje uit door de leden van de ANWB.

Onder Gelderlanders is Apenheul het sterkste merk en heeft een merkkracht van 100. Paleis het Loo (85) en de Julianatoren (77) staan op plek 2 en 3 (bron: BrandAlchemy, cultuursector marktonderzoek provincies 2021).

Om de sterke merkpositie te behouden te midden van de 50 sterke dagattracties van Nederland en te vertalen naar daadwerkelijk bezoek is het belangrijk om Apenheul nog duidelijker in de mindset van de doelgroep te positioneren en de urgentie tot bezoek te verhogen. Om dit te bereiken dienen aan de uitstraling van Apenheul als uniek, sympathiek en gedurfd/ idealistisch merk, nog nadrukkelijker de kernwaarden gastvrijheid, inspirerend en opgewekte speelsheid gekoppeld te worden.

Thema 'ontwikkeling park'

In 2019 en in de winter van 2020 is hard gewerkt aan een prachtig nieuw gebied in Apenheul. Onze achterban hielden we goed op de hoogte en er kwamen regelmatig updates op onze website en sociale kanalen. In het voorjaar van 2020 was alles gereed. Twee nieuwe dierverblijven, een voedselbos voor de dwergapen met de langste insectenmuur van de wereld, een nieuw restaurant de Apegaap en een spannende speeltuin op een heuvel tussen de bomen met een grote Apekop als eye catcher. Het verhaal van het voedselbos voor de dwergapen hebben we ingezet om het nieuwe gebied nog meer inhoud te geven en onze missie verder te kunnen onderstrepen.

Helaas mochten we vanwege de COVID-19 maatregelen niet open en moesten we wachten om het gebied officieel te kunnen openen. Op 16 juni was het dan eindelijk zover en opende prinses Margriet het nieuwe stuk Apenheul. PR technisch gaf dit ons een piek qua bereik. De speeltuin werd iets later ook nog eens officieel geopend door de kinderburgemeester van Apeldoorn. Daarna hebben we het gebied nog verder bekend gemaakt door het als onderwerp te gebruiken in onze zomercampagne. Van bezoekers kregen we enorm veel positieve reacties over het nieuwe gebied.

Resultaten eigen verkoop en acties

Het was een bijzonder jaar door COVID-19. We zijn zo'n 7 weken later open gegaan en hebben dus ook de belangrijke periode van de meivakantie gemist. Bovendien konden we door alle maatregelen minder bezoekers in het park ontvangen en moesten we onze maximale capaciteit per dag op aantallen tussen de 3.000 en 4.000 plannen, terwijl we normaal gesproken ook piekdagen hebben van 6.000 tot 8.000 bezoekers. Uiteindelijk is het aantal betalende bezoekers uitgekomen op 256.000 (tegen 465.000 in 2019). Een forse daling ten opzichte van 2019.

Alle bezoekers moesten van te voren een tijdslot reserveren, zodat we een goede spreiding in het park konden realiseren. In de paar weken dat we gesloten waren, is een kalendershop ontwikkeld die dit mogelijk maakte.

Bij seizoenkaarthouders zagen we na verloop van tijd zo'n hoge no show op deze tijdslots dat we hebben besloten dit voor deze groep los te laten. Dit heeft niet tot problemen geleid.

Met de nieuwe kalendershop konden we goed sturen op spreiding van bezoekers, maar we konden ook makkelijker flexibel omgaan met onze prijzen op verschillende tijden.

De gemiddelde entreeprijs is in 2020 gestegen. Onze beperkte capaciteit zorgde ervoor dat we minder hoefden af te prijzen en we konden nieuwe afspraken met actiepartners maken. We hebben relatief gezien veel verkocht via ons eigen kanaal. De afgelopen jaren hebben we ongeveer de helft van alle bezoekers uit acties gekregen. Dit jaar was dit zo'n 43%.

Seizoenkaarthouders en Vrienden van Apenheul

De voorverkoop van de seizoenkaarten 2020 is een maand eerder gestart dan voorgaande jaren (september 2019). Omdat we al veel in de voorverkoop hadden verkocht, was de impact van de COVID-19 maatregelen iets minder van invloed op het aantal seizoenkaarthouders. Het aantal betaalde kaarten is ongeveer gelijk aan 2019 (zo'n kleine 12.000). In de campagne periode hebben we ingezet op Apeldoorn en dit heeft ook geleid tot meer nieuwe Apeldoornse seizoenkaarthouders. Helaas is het aantal Apeldoornse verlengers wel lager geworden. Het is niet eenvoudig om gezinnen voor een langere periode aan Apenheul te verbinden. Daarom willen we de komende jaren gaan inzetten op meer waarde toevoegen en sturen op loyaliteit en minder op prijs.

In de periode dat we (noodgedwongen) gesloten waren, hebben we een nieuw concept ontwikkeld, Vrienden van Apenheul. Vrienden van Apenheul zijn mensen die Apenheul een warm hart toedragen. Die ons elke maand financieel steunen, ook in de winter. Een Vriend verwacht niet perse veel terug in materiele zin maar wil wel graag betrokken blijven bij de ontwikkelingen van Apenheul.

Om Vrienden te werven, hebben we een huis aan huis mailing gedaan in een aantal wijken van Apenheul. Ook hebben we de Vrienden via onze online kanalen en via de pers geprobeerd onder de aandacht te brengen.

We hebben nu 375 Vrienden die minimaal € 60,- doneren per jaar. We hopen aankomend jaar naar 500 Vrienden te groeien en de komende jaren dit aantal gestaag laten groeien. Hun donaties worden ingezet voor het park.

Campagne zomervakantie

Rond de meivakantie waren we nog gesloten, dus we hebben alleen een zomercampagne ingezet. Deze bestond uit commercials op TV (onder andere Ster en RTL), een aanvullende radiocampagne (onder andere Skyradio en Radio 538) en een brede online inzet.

We hebben minder budget ingezet dan voorgaande jaren. Dit gezien onze beperkte capaciteit en de financiële positie waarin we verkeerden. Toch hebben we goede deals weten te sluiten, waardoor we wel veel zichtbaarheid hebben weten te realiseren.

De boodschap was gericht op ons nieuwe gebied en de call to action was dat mensen in de middag een mooie korting konden krijgen (kaartjes voor 15 euro). Zo realiseerden wij een spreiding in het park en wisten hierdoor ook veel mensen voor de wat latere middag sloten te interesseren. De campagne heeft een goede zichtbaarheid opgeleverd en in deze periode hebben we erg veel eigen verkoop gerealiseerd. In juli en augustus 2019 was het percentage eigen verkoop/actie 37%/63% en in 2020 was dit omgedraaid 65% eigen verkoop en slechts 35% actie. Een mooi resultaat!

Omdat veel Nederlanders in 2020 in eigen land op vakantie gingen en alle verblijfsrecreatie vol zat, hebben we ook een intensievere samenwerking opgezet met Landal en Droomparken. Zo hebben we de recepties aangekleed met aapse zichtbaarheid en hadden we speciale tarieven. Helaas vielen de harde resultaten tegen. We vermoeden dat mensen toch zelf hun kaartjes aanschaffen en dit niet zo snel meer bij de receptie van een park doen. Vooral buitenlandse gasten maken hier veel meer gebruik van en die waren de zomer minder in de parken aanwezig.

Duitse markt

Gezien alle COVID-19 maatregelen hebben we in 2020 relatief weinig ingezet op de Duitse markt. We pakken dit weer verder op als we weer meer Duitsers in de regio mogen ontvangen. Uiteraard hebben we wel onze content toegankelijk en zichtbaar gemaakt voor onze burens. Via online campagnes zorgden we voor zichtbaarheid voor een leuk dagje uit over de grens. Zo kunnen we ze een beetje warm houden en toeslaan als dit weer het juiste moment is.

Online

In 2020 hebben we in de webshop de mogelijkheid gecreëerd om direct online een donatie te doen. De eerste resultaten waren boven verwachting!

In de periode dat we gesloten waren, hebben we een aantal filmpjes in het park opgenomen. We hebben dit met eigen mensen gedaan om de kosten erg laag te houden. De serie heet Apenootjes en werd erg gewaardeerd onder onze eigen doelgroep. De filmpjes waren educatief en vooral ook heel luchtig. Ook hebben we een live stream gedaan en zo een gorilla voeding laten zien: dit is meteen de best bekeken voederpresentatie ooit van Apenheul geworden. Dit ook om onze achterban warm te houden. Ook hier kregen we weer veel positieve reacties.

Op elk social media kanaal is een groei gerealiseerd. Instagram is relatief nog steeds de snelste groeier. YouTube dankt een groot deel van de groei aan de livestream. Twitter is vergelijkbaar met eerdere jaren stabiel met een minimale groei. Qua organisch bereik is Facebook nog steeds het belangrijkste kanaal. In totaal hebben we 80.000 volgers.

In 2020 hebben we een nieuw emailsysteem in gebruik genomen waarmee we meer kunnen sturen op data en daarmee de relevantie voor de gebruiker vergroten. Ook zijn alle voorbereidingen getroffen voor de zogenaamde voor-en napretmail. Op basis van ticketverkoop krijgen mensen vooraf of na hun bezoek mails om ze zo nog beter van informatie te kunnen voorzien, maar ook om aanbiedingen te kunnen doen voor bijvoorbeeld een seizoenkaart. De Apenheul ervaring kunnen we op die manier verlengen.

Resultaten klantwaardering

Overall genomen hebben we een bijzonder jaar gehad waarin we eerst gesloten waren en daarna beperkt open mochten. Ook waren er een aantal gebieden met loslopende apen gesloten. Het ging om het doodshoofdapengebied, het berberapengebied en het apenboompad.

Ook al stond dit vermeld op onze website, veel mensen kwamen toch met een andere verwachting naar Apenheul. Dit kunnen we terugzien in ons klanttevredenheidsonderzoek.

De stelling: het bezoek heeft mijn verwachting overtroffen scoorde flink lager dan vorig jaar. Dit kwam met name door alle maatregelen die we hebben moeten treffen rondom COVID-19. Zo scoorde dierzichtbaarheid bijvoorbeeld een stuk minder goed.

De NPS is daardoor een stuk lager uitgevallen en kwam op 24 uit (vorig jaar 49). Bezoekers hebben gelukkig nog steeds een hele hoge waardering voor de inrichting van het park, de manier hoe wij dieren houden, de speelgelegenheden voor kinderen (deze is zelfs toegenomen!) en de vriendelijkheid van het personeel. Ons gemiddeld rapportcijfer was een 8,1, wel iets lager dan vorig jaar maar nog steeds een prachtig cijfer! We hebben er alle vertrouwen in dat we onze NPS snel weer naar een hoger niveau kunnen tillen en werken hard aan verbeteringen in het park die ook nog in het COVID-19 tijdperk een positieve bijdrage aan de beleving geven.

De zakelijke markt

In 2020 was het precies tien jaar geleden dat De St@art van Apenheul werd geopend: een gloednieuwe, volledig duurzame locatie voor congressen en evenementen. In een normaal jaar vinden hier zo'n 300 bijeenkomsten plaats.

Het afgelopen jaar is dit onderdeel van ons park hard geraakt. Op een paar evenementen aan het begin van het jaar na, heeft hier geen enkele activiteit plaats kunnen vinden.

Onderhoud en investeringen in het park

Jaarlijks gaat een aanzienlijk deel van onderhoud en investeringen naar onze dieren. Verblijven worden aangepast, klimstructuren vernieuwd, meer voorzieningen voor daglicht in de verblijven gecreëerd, etc. etc. Daarnaast zijn er in 2020 een aantal projecten geweest die eruit spingen.

Allereerst natuurlijk de oplevering van het nieuwe gebied in Apenheul. Met de bouw werd gestart in de zomer van 2019 en het werd uiteindelijk afgerond in het voorjaar van 2020. In dit nieuwe gebied zijn 3 nieuwe gebouwen (2 dierverblijven en 1 horeca) geplaatst en zijn de nodige landschappelijke aanpassingen gedaan.

Daarnaast heeft begin 2020 de NEN3140 inspectie plaatsgevonden, een brandveiligheidsinspectie voor de elektrotechnische installatie in heel het park. Deze inspectie vindt eenmaal per 5 jaar plaats. De aanbevelingen die daaruit voortkomen, zijn in de rest van het jaar opgevolgd.

Onze Amazoniabrug is gerenoveerd, dit kwam voort uit het MeerJarenOnderhoudsPlan (MJOP) voor houten constructies. De aanpassingen die daar gedaan zijn, zorgen er voor dat de brug weer vele jaren veilig gebruikt kan worden.

Tot slot is er ook naar de veiligheid van ons park gekeken: aan de achterzijde van ons park zijn een aantal bestaande poorten vervangen en een nieuwe uitgang gecreëerd door elektrisch bedienbare schuifpoorten te plaatsen, waardoor ons park in geval van een calamiteit nog efficiënter en veiliger ontruimd kan worden en we hulpdiensten sneller toegang kunnen verlenen.

Gedurende het verslagjaar werd door Apenheul voor in totaal € 1.863.629 geïnvesteerd.

Netto-omzet

De netto-omzet van Apenheul kwam in 2020 uit op € 5.691.327. Hiermee is de begrote omzet van € 11.781.000 niet gehaald. Het niet behalen van de begrote omzet heeft alles te maken met de impact van COVID-19.

Netto resultaat

Het netto resultaat kwam in 2020 uit op € 322.160, begroot was € 493.000. Dat het jaar 2020 wordt afgesloten met een positief resultaat is vooral te danken aan de subsidie dierentuinen voor COVID-19 schade. In 2021 is door de rijksoverheid een regeling opengesteld waarop diertuinen aanspraak kunnen doen. Wij hebben gebruik gemaakt van deze regeling en voorlopig is € 2.272.770 toegekend voor het jaar 2020.

Balansverhoudingen

Apenheul heeft de afgelopen jaren een gezonde financiële basis voor de toekomst weten te leggen. Dit resulteert in een liquiditeit, waarbij de vlottende activa afgezet wordt tegen de vlottende passiva, van 3,88 in 2020 tegen 3,75 in 2019. De solvabiliteit, waarbij het eigen vermogen tegen het totaal vermogen wordt afgezet, is 0,76 in 2020 tegen 0,86 in 2019. De solvabiliteit is iets verslechterd door de nieuwe lening.

Risicoparagraaf

Binnen Apenheul wordt aandacht besteed aan risicomanagement. Jaarlijks worden (nieuwe) risico's geïdentificeerd, beheersingsmaatregelen bepaald en geëvalueerd. In 2020 zijn geen aanpassingen in het risicomanagementsysteem doorgevoerd. Verzekerbare risico's worden verzekerd voorzover kosten en baten tegen elkaar op wegen. Voor onder andere brand- en bedrijfsschade zijn passende verzekeringen afgesloten. De risicobereidheid met betrekking tot dieren en personeel is laag. Dit is terug te vinden in de risico-matrix en de mitigerende maatregelen die hierop genomen worden.

Allereerst bestaat het risico dat het COVID-19 virus of een ander virus opnieuw leidt tot sluiting van het park of beperking in het aantal bezoekers. Daarbij bestaat ook het risico dat onze zakelijke markt omzet (opnieuw) wegvalt, indien maatregelen ertoe leiden dat geen evenementen meer mogelijk zijn. Het wegvallen van deze inkomsten leidt tot een grote druk op onze liquiditeit. Om dit risico te beheersen is gezocht naar een andere bron van inkomsten. Inmiddels hebben wij nieuwe inkomsten in de vorm van sponsoring en donaties. Deze nieuwe inkomsten zijn echter onvoldoende om dit risico af te dekken. Daarom is aanvullend gezocht naar externe financiering. In 2020 is een lening verkregen. Daarnaast zijn gesprekken met de gemeente en provincie gevoerd over een lening. Inmiddels is bekend dat de gemeente Apeldoorn bereid is ons een rekening-courant faciliteit te verstrekken. Wij hopen met deze maatregelen een financiële buffer te creëren waarmee het tijdelijk wegvallen van inkomsten kan worden opgevangen. Aanvullend kijken wij kritisch naar onze kosten en investeringen en grijpen wij indien noodzakelijk in.

In aanvulling op het voorgaande bestaat ook het risico dat onze dieren of medewerkers getroffen worden door een virus. Dit risico beperken wij momenteel door doorloopgebieden af te sluiten voor bezoekers en de 1,5 meter maatregel strikt te volgen. Wij volgen de RIVM maatregelen om verspreiding van het virus te voorkomen. Denk hierbij aan het stimuleren van thuiswerken. Tenslotte zijn de operationele teams in de diervverzorging aan het begin van de pandemie opgedeeld in vier verschillende teams, die geheel zelfstandig van elkaar functioneren en elkaar fysiek niet ontmoeten. Mocht één team uitvallen, dan kunnen de andere teams de taken overnemen.

In de afgelopen jaren is veel aandacht gekomen voor het onderhoud in ons park en is gewerkt aan een meerjaren onderhoudsplan. We krijgen steeds meer zicht en grip op de kosten die verbonden zijn aan het onderhoud. Op onderdelen in het park blijkt dat sprake is van achterstallig onderhoud. Een aantal van de diervverblijven is aan vervanging toe en soms blijkt deze vervanging eerder nodig dan verwacht. Zo is gebleken dat het zogeheten Pluishuis (verblijf Javaanse langoeren) eerder dan gepland vervangen moet worden. Dergelijke investeringen vallen buiten ons reguliere investeringsbudget. Dat onderhoud kostbaar is, is ook in 2020 gebleken bij het verstevigen van constructies in het park (bijvoorbeeld de Amazoniabrug). Ook worden we soms verrast, in 2020 is het Apenboompad afgekeurd terwijl deze in eerdere jaren altijd de keuring is doorgekomen. Op basis van het voorgaande bestaat het risico dat wij met onverwacht hoge onderhoudskosten worden geconfronteerd. Wij proberen dit risico te mitigeren door het meerjaren onderhoud in kaart te brengen en preventief onderhoud uit te voeren. Daarnaast wordt beoordeeld of de investering op het moment noodzakelijk is of andere investeringen naar achter verschoven kunnen worden.

Aangezien Apenheul een buitenattractie is, is een belangrijk risico de invloed van het weer op de bezoekersaantallen. Hoewel gedurende een heel seizoen vanzelfsprekend een afwisseling plaats vindt van goed en slecht weer voor diertuinbezoek, zit het risico er met name in, dat in een belangrijke periode het weer niet uitnodigt voor een bezoek, terwijl de kosten wel doorlopen.

Dit risico wordt zo goed mogelijk ondervangen met promotionele afspraken, die een verschillende aflooptdatum kennen. Daarnaast worden in de belangrijkste periodes activiteiten georganiseerd die voor extra aantrekkingskracht zorgen. Ook de inzet op de zakelijke markt kan gezien worden als een dekking van het weersrisico. Deze activiteiten gaan immers gewoon door bij slecht weer.

Tenslotte is de inzet van seizoen- en flexkrachten, om de loonkosten zo variabel mogelijk te houden, een belangrijke maatregel om dit risico te mitigeren.

Een risico in de operationele activiteiten zit in de volledigheid van de opbrengsten van e-tickets die door derde partijen worden verkocht. Zulke partijen kunnen tickets die wel verkocht, maar niet gebruikt zijn, niet

aan ons verantwoord. Dit risico wordt ingedekt door te werken met professionele partijen met een goede interne organisatie en eigen accountantscontrole. Bovendien spreken wij altijd af dat onze accountant zelf een controle kan uitvoeren. Daarnaast hebben wij inzicht in verzilverde tickets. Overigens is het risico niet bijster groot. Het gaat niet om veel tickets en het zou een gedegen opzet vergen voor de derde partij om hier misbruik van te maken.

De verkoop van tickets vindt steeds meer online plaats. Hierdoor neemt de afhankelijkheid van systemen toe. Bij het niet functioneren van ons scansysteem of een niet werkende internetlijn, kunnen kaarten niet gecontroleerd worden. Ook kunnen kaarten dan niet fysiek ingenomen worden, aangezien steeds meer kaarten via mobiele apparaten aangeboden worden. Een goede SLA en uitwijk mogelijkheden naar een mobiele internetverbinding zijn daarom van groot belang.

ICT vormt een steeds belangrijkere component in de ondersteuning van onze bedrijfsvoering. De risico's bij uitval en dergelijke zijn in kaart gebracht en opgenomen in het ICT beleid. Dit beleid wordt jaarlijks geactualiseerd.

Een dagattractie moet blijven vernieuwen en dus investeren in haar ontwikkeling. Apenheul is daarbij afhankelijk van een bestemmingsplan, dat grenzen stelt aan de ontwikkelingsmogelijkheden van het park. Deze beperking betekent dat we bij nieuwe bouwplannen steeds scherp moeten kijken naar de beschikbare vierkante meters en wellicht minder snel kunnen ontwikkelen dan we soms willen.

De bouw kampt de laatste jaren met ondercapaciteit, waardoor kosten stijgen, ramingen steeds lastiger worden en überhaupt plannings onder druk staan door gebrek aan personeel. Apenheul kiest er bewust voor om in een vroeg stadium met leveranciers in gesprek te gaan, om zicht te houden op de kosten. Daarnaast willen we graag voor langere tijd zaken doen met leveranciers, wat ons een voordeel geeft in het bemensen van projecten.

Particuliere en zakelijke gasten willen graag zo dicht mogelijk bij de attractie parkeren. Apenheul is daarvoor sterk afhankelijk van de geboden parkeervoorziening aan onze gasten, die gemanaged wordt door de gemeente Apeldoorn. In 2020 heeft de gemeenteraad van Apeldoorn ingestemd met het voorstel om een tijdelijke overloop parkeerplek voor de opvang op piekdagen om te zetten in een permanente parkeeroplossing. Daarnaast wordt door de gemeente geïnvesteerd in technologie om sneller en meer auto's kwijt te kunnen op de bestaande faciliteiten.

De tegoeden van Apenheul staan op een doelreserverekening bij Rabobank. Deze tegoeden worden onder andere aangewend voor de ontwikkeling van het park. Apenheul werkt met een Treasury statuut waarop door de Raad van Toezicht wordt toegezien. Het Treasury statuut geeft aan hoe wij met de beschikbare middelen omgaan en welk werkkapitaal wij willen aanhouden.

Bij opening van het park in 2020 verwachtten wij een krapte op de arbeidsmarkt. Met name gekwalificeerd personeel in de horeca is moeilijk te vinden. Ook het seizoenskarakter van het maakt het vinden van personeel moeilijker. Om dit effect te dempen en medewerkers meer zekerheid en jaarrond werk aan te bieden, wordt gekeken naar de mogelijkheden van het combineren van functies. Hier liggen in de toekomst ook kansen door het inzetten van personeel voor de zakelijke markt, welke wel jaarrond activiteiten heeft. Daarnaast worden er jaarrond allerlei activiteiten uitgevoerd om medewerkers aan ons te binden.

Apenheul Natuurbehoudfonds

Een belangrijke motivator voor veel medewerkers en vrijwilligers van Apenheul is de impact die we maken met het Apenheul Natuurbehoudfonds (ANF). Via ANF geeft Apenheul invulling aan haar ambitie om de natuur te behouden voor toekomstige generaties. ANF is een onafhankelijke stichting.

In 2019 is in samenwerking met RaboFoundation gezocht naar een goede partner in Peru om het koffieproject aldaar verder te professionaliseren. Samen met nog enkele partners hebben we een manier gevonden om de boeren nog meer zelfredzaam te laten zijn. ANF richt zich binnen dit project nu op natuureducatie en het beschermen van bos en bemoeit zich niet langer met de koffieteelt. De

aantrekkingskracht van de Lazy Monkey koffie uit Peru is onverminderd groot. De koffie wordt nu bijvoorbeeld ook geschonken in het gemeentehuis van Apeldoorn.

In 2020 heeft het ANF bijgedragen aan de volgende projecten:

	Naam project	Plaats waar het project zich afspeelt
1	Geelstaartwolaap-project (koffie-project)	Los Chilchos, Peru (Zuid-Amerika)
2	COVID-19 onderzoek halfapen	Madagascar (Afrika)
3	COVID-19 project slingerapen	Nicaragua (Zuid-Amerika)
4	Blauwoogmaki-project	Sahamalaza, Madagascar (Afrika)
5	Bonobo-project	DR Congo (Afrika)
6	Orang-oetan project	Borneo (Indonesië)
7	San Martin Titi-project	Peru (Zuid-Amerika)
8	Kroonsifaka project	Madagascar (Afrika)
9	Witwangibbon-project	Laos (Azië)
10	Gouden leeuwapen- project	Brazilië (Zuid-Amerika)
11	Mountain Marmosets	Brazilië (Zuid-Amerika)

Vanwege de COVID-19 maatregelen - en daarmee een lager aantal bezoekers over 2020 - zijn de totale inkomsten in 2020 lager dan begroot. Maar ondanks het verminderde aantal bezoekers in het park is een mooi bedrag opgehaald. De verkoop van sleutelhangers heeft een bedrag van circa € 6.300 opgeleverd. Donaties via de nieuwe donatiebutton leverden nog eens ongeveer € 6.500 op. ANF heeft in 2020 haar uitgaven ook terug kunnen schroeven, met een verminderde bijdrage aan het Los Chilchos project.

3. Dieren Informatie

In Apenheul dragen we actief bij aan het behoud van apensoorten in dierentuinen én in het wild. De dieren die je in Apenheul ziet (onze diercollectie) zijn uniek in de wereld. Bovendien zijn ze essentieel om onze doelstellingen te realiseren. Dankzij de dieren in Apenheul kunnen wij bezoekers immers meer vertellen over hun soortgenoten en leefgebieden in het wild. Zo stimuleren we liefde en respect voor dieren en natuur en werken we heel concreet aan datgene waar Apenheul voor opgericht is: soortbehoud en natuurbeschermingseducatie.

Maar het houden van dieren brengt ook een verantwoordelijkheid met zich mee. Daarom stellen we onszelf constant de vraag: Waarom houden we de soorten die we in Apenheul hebben? We willen het houden van dieren nadrukkelijk ten dienste laten zijn aan onze missie. Bij elke diersoort gaan we (periodiek) na waarom we de soort in Apenheul houden. Belangrijke criteria zijn bijvoorbeeld de mate waarin een soort bedreigd wordt (op basis van de IUCN rode lijst-status) en de mate waarin een soort bij Apenheul past. We willen onze diercollectie niet perse groter of kleiner te maken, maar wél relevanter voor onze missie en statutaire doelstelling.

Daarnaast zijn we constant bezig met innovatie in het verbeteren van de manier waarop we voor de dieren zorgen. Eén van de nieuwe instrumenten die we hiervoor gebruiken, is gestart in 2020: de dierenwelzijnscore methodiek. Met deze wetenschappelijke methode brengen we het welzijn van de verschillende soorten in kaart.

De COVID-19 pandemie heeft Apenheul op verschillende fronten hard geraakt. Een van de minder bekende effecten van de crisis op Apenheul, is de beperkte mogelijkheid van diertransporten. Bijna alle soorten in Apenheul zijn onderdeel van het Europese fokprogramma. De dieren die geboren worden en daar onderdeel van uitmaken, verlaten Apenheul regelmatig op advies van de coördinator van het fokprogramma. Het doel is namelijk om een genetisch gezonde populatie in dierentuinen te houden en dat lukt alleen wanneer dat op een goede manier gecoördineerd wordt, inclusief bijbehorende verhuizingen. COVID-19 zorgde er echter voor dat er voor geruime tijd geen enkel transport mogelijk was en dat heeft uiteraard een direct effect op de dieren. Op een gegeven moment zijn de jongen op een leeftijd dat ze het 'ouderlijk huis' moeten verlaten, net als in de natuur. Als zo'n jong dan de groep uit wordt gezet, is het wenselijk om het dier zo spoedig mogelijk te verhuizen naar een andere groep. En als dat voor maanden niet mogelijk is, levert dat een enorme uitdaging op. Uiteraard bieden we die dieren ook de best mogelijke zorg, maar dat is niet iets wat we altijd vol kunnen houden omdat we beperkte ruimte hebben in Apenheul. Dit knelpunt heeft er ook voor gezorgd dat we dit jaar maar weinig nieuwe dieren hebben ontvangen of hebben kunnen verhuizen, omdat dit probleem in heel veel landen speelde. Maar de soort die we dit jaar wel hebben mogen verwelkomen, is wel meteen een bijzondere.

Nieuwe dieren

Apenheul heeft een zeer goede naam wat betreft het houden van dwergapen. Om die reden heeft de coördinator van het fokprogramma van de manteltamarins ons gevraagd of we niet een mannengroep van deze soort willen gaan houden. Dat is echter niet zo eenvoudig als het klinkt. Deze soort leeft normaal in monogaam familieverband en het is niet eenvoudig - en ook nog niet eerder gelukt - om vier mannen harmonieus met elkaar te laten samenleven. Dankzij een ingenieuze introductie methode is het ons gelukt om dit voor elkaar te krijgen. En daar zijn we enorm trots op!

Dwergapen leven monogaam en de jongen blijven vrij lang in de familie. Zo kan de familie uitgroeien tot soms wel 8 tot 10 dieren. Als echter de vader of moeder van het gezin wegvalt, dan stort de groepsstructuur helemaal in en gaan alle leden uit elkaar om op zoek te gaan naar een partner. Bij onze gouden leeuwapen ondervonden we dit helaas aan den lijve. De vader van het gezin overleed met het gevolg dat we voor de moeder en haar vier jongen een ander plekje moesten vinden. We hebben de jongste dochter gehouden en vanuit de dierentuin van Basel een partner voor haar gekregen. Hierdoor kunnen we weer met de opbouw van een nieuwe familie beginnen.

Vertrekkende dieren

Onze Boliviaanse doodshoofdapengroep bestaat uit een zo'n 70 dieren en elk jaar groeit deze groep door de geboortes van een beperkt aantal jongen. Als de groep té groot wordt, worden er dieren op advies van de coördinator van het fokprogramma naar een andere dierentuin verhuisd. Dit is nog niet zo eenvoudig. Doodshoofdapen hebben namelijk een ingewikkelde groepsstructuur en we kunnen daarom niet zomaar een aantal dieren eruit halen. Dit geeft enorm veel problemen in de huidige groepsstructuur en leidt tot instabiliteit en ruzies. Onze groep bestaat uit vier verschillende subgroepen en als er dieren moeten verhuizen, dan hebben we de voorkeur om zo'n (stabiele) subgroep te laten vertrekken. Op die manier blijft de onderlinge verstandhouding in de overige subgroepen gewaarborgd en ontvangt de andere dierentuin een stabiele groep. Een groep van 19 dieren is om die reden naar de Belgische dierentuin Pairi Daiza verhuist.

Geboortes

Qua geboortes was 2020 een mooi jaar. Bij maar liefst negen verschillende apensoorten werden in totaal 18 jongen geboren. In 2019 hebben we na jaren weer fokmannen gekregen bij zowel de leeuwenstaartmakaken als bij de zwarte brulapen. Beide fokmannen hebben hun rol serieus genomen en samen met de vrouwen voor verschillende nakomelingen gezorgd. Bij andere soorten, zoals de doodshoofdapen, zijn er vrijwel ieder jaar wel een aantal geboortes. Om de groep niet te snel te laten groeien, moeten we selectief zijn in wie er zich wel en niet mag voortplanten. Onze dieren zijn erg gezond, doordat we veel kennis van en ervaring met de soort hebben en we er zo voor kunnen zorgen dat ze de best mogelijke zorg krijgen. Als we niet ingrijpen, kunnen de vruchtbare vrouwtjes ieder jaar wel een jong krijgen. Dit in tegenstelling tot hoe het in de natuur gaat, waar ze om het jaar een jong krijgen. In de natuur zijn ze immers niet verzekerd van die uitstekende condities en moeten ze hard werken om te overleven.

Ook onze rode brulapen lieten zich niet onbetuigd en beide vrouwtjes kregen een jong. Een nieuwe geboorte in onze slingerapengroep is vermeldingswaardig. Deze groep heeft zich de laatste jaren ontwikkeld tot een harmonieuze, actieve groep waarin zowel heel oude vrouwtjes (slingerapen kunnen wel 45 jaar oud worden) als jonge dieren leven. Een voorbeeldgroep voor het fokprogramma met veel dynamiek en erg leuk om naar te kijken.

Afscheid

Helaas is in de groep Colombiaanse slingerapen ook een mannetje overleden, de halfbroer van de leider. We waren best een beetje ongerust over hoe het verder zou gaan met deze groep omdat de leider bij het leiden van de groep veel steun kreeg van zijn broer. Gelukkig viel dit alleszins mee.

Omdat het dierenwelzijn in Apenheul op een hoog niveau is en we daar veel aandacht aan besteden, worden dieren doorgaans ook ouder dan in het wild en moeten we soms moeilijke beslissingen nemen. Leeft een dier al geruime tijd in zijn “reserve tijd” dan komen er allerlei geriatrische problemen en ongemakken naar boven. Als op een gegeven moment het dier meer aan het lijden is dan dat hij zich prettig voelt en de kwaliteit van leven onder druk staat, moeten we soms de moeilijke beslissing nemen om het dier te euthanaseren. Soms geeft een dier dit zelf ook aan door zich van de groep af te zonderen en geen interesse meer te tonen in eten. Dit was afgelopen jaar het geval met twee van onze berberapen. Ze hebben de gezegende leeftijd bereikt van respectievelijk 24 en zelfs 28 jaar terwijl ze vaak niet ouder worden dan 20 tot 22 jaar. Uiteraard zijn we verdrietig om het verlies, maar ook trots dat we ze lang goed hebben kunnen verzorgen. Erg spijtig was het verlies van onze twee springtamarins, die binnen een paar dagen van elkaar plotseling overleden. Na sectie bleken ze een besmettelijke infectie te hebben opgelopen.

Kennis en Onderzoek

Soortbehoud en natuureducatie zijn belangrijke doelstellingen van Apenheul. Hiervoor zet de afdeling Kennis en Onderzoek zich in. De afdeling Kennis & Onderzoek houdt zich namelijk bezig met het vergaren en verspreiden van kennis over de dieren in Apenheul. We doen met name toegepast onderzoek en proberen zo steeds meer te leren over de primaten in Apenheul en hoe we ze op de best mogelijke manier kunnen verzorgen. En uiteraard delen we deze kennis dan ook graag met onze collega’s, zowel op nationaal- als internationaal niveau.

Onderzoeken

2020 stond, ondanks COVID-19, in het teken van de ontwikkeling van een methodiek voor het scoren van dierenwelzijn in dierentuinen. Apenheul heeft in eerdere jaren onderzoek naar dierenwelzijn gestimuleerd en met de komst van gedragsbioloog Lisette van den Berg als medewerker Onderzoek & Dierenwelzijn kon Apenheul nog meer aandacht geven aan dit belangrijke thema. Apenheul werd hierdoor kartrekker voor een Nederlandse Vereniging Dierentuinen (NVD) breed project waarbij de NVD Dierenwelzijn Methodiek tot stand is gekomen. In een landelijke pilot met 11 andere dierentuinen heeft Apenheul deze methodiek in september getoetst voor het scoren van welzijn van ringstaartmaki’s. Een primatensoort die door de meeste NVD-tuinen gehouden wordt. Een belangrijk onderdeel van de methodiek is het Dierenwelzijn Actieplan, waarin verbeterpunten tot concrete acties omgezet worden en zo toegewerkt kan worden naar de hoogst mogelijke standaard van dierenwelzijn van onze dieren. De methodiek wordt in 2021 zowel landelijk, als in Apenheul, ingezet om dierenwelzijn in kaart te brengen.

Apenheul werkt sinds 2015 samen met Universiteit Utrecht voor het langetermijnonderzoek naar het gedrag, welzijn en de ontwikkeling van mannelijke Westelijke laaglandgorilla’s in Nederlandse dierentuinen. Vanwege COVID-19 konden de observaties halverwege het jaar helaas niet doorgaan, maar eind 2020 zijn weer twee masterstudenten gestart die gedragsobservaties uitvoeren bij alle zeven Nederlandse dierentuinen met gorilla’s. In 2020 hebben we, met dank aan onderzoeksgroep Animal Behaviour & Cognition, ook mestsamples kunnen analyseren die zijn opgehaald in 2019 voor dit project. Ook in 2021 gaan we hiermee verder.

In Apenheul zijn in 2020 ook diverse andere onderzoeken uitgevoerd in samenwerking met Universiteit Utrecht, Universiteit Leiden (UvL) en Van Hall Instituut. Zo heeft PhD Tom Roth (UvL) gedragstesten en observaties voor zijn promotieonderzoek naar partnerkeuze bij orang-oetans kunnen uitvoeren, hebben we onder andere bijgedragen aan een replicatiestudie over tolerantie tijdens voedsel delen en studie naar gezichtsexpressies bij bonobo’s, effect van bezoekers op het gedrag van orang-oetans en ijzeropstapeling bij dwergapen.

Zo draagt Apenheul, ook in moeilijke tijden, bij aan het vergroten van onze (wetenschappelijke) kennis over dieren en dragen we actief bij aan het verbeteren van dierenwelzijn in dierentuinen.

Educatie

Natuureducatie vormt als gezegd een belangrijke doelstelling van Apenheul. Door de beperkende maatregelen werden helaas alle geplande educatieve activiteiten afgelast. De fysieke en persoonlijke ontmoeting met de dieren en onze gidsen is onvervangbaar. Toch is het ons gelukt om via filmpjes en via de speciaal ontwikkelde kinderpagina op de Apenheul website kinderen van alles te leren over apen en Apenheul. Ook in 2020 heeft de educatieve afdeling dan ook allesbehalve stilgezeten.

Educatieve Apenootjes

Er zijn vijftien afleveringen van Apenootjes in Apenheul opgenomen. Iedere aflevering stond in het teken van een nieuw onderwerp, gerelateerd aan apen. De eerste afleveringen gingen zelfs in op de vragen of apen ook aan social distancing deden, hamsterden en net als de kinderen toen ook aan thuisleren deden. Verder kwamen onder andere onderwerpen als praten apen, eten apen wel of geen bananen en hoe oud worden apen aan bod. Zo kwamen kinderen (en volwassenen), via onze social mediakanalen, tijdens de lockdown en in de zomervakantie toch nog van alles te weten over apen. In het park zelf ging de educator op zoek naar deskundigen om antwoord te krijgen op prangende vragen als kunnen apen zwemmen, zijn alle gorilla's zwanger en bestaan kleine mensapen? Apenootjes was een afdelingoverschrijdende productie, onder eindredactie van de afdeling educatie.

Gastheerschap

De rondleidingen in zakelijke groepen gingen niet door, maar onze gidsen waren zeer actief in het park. Het afgelopen jaar is door hen flink ingezet op gastheerschap. De gidsen benaderden op een actieve manier bezoekers om ze meer te vertellen over de apensoorten en bepaalde thema's aan de hand van educatieve materialen. De gidsen hadden de keuze uit verschillende van te voren geselecteerde materialen die ze mee het park in konden nemen, zoals een bakje met apenbrokken, een handje van een gibbon en verschillende apenharen. Deze materialen konden gebruikt worden om een gesprek met een bezoeker aan te gaan. Alle materialen waren COVID-19-proof en konden te allen tijde schoongemaakt worden.

Lesprogramma's

In het laatste kwartaal van 2020 zijn we verdergegaan met de ontwikkeling van ons volledige educatieve aanbod. Wij zijn gestart met het ontwikkelen van een geheel nieuw lesaanbod voor het gehele basisonderwijs, zodat er in 2021 een lesaanbod ligt voor groep 1 tot en met groep 8. Hierbij is rekening gehouden met het curriculum, de kerndoelen en de belevingswereld, voorkennis en leeftijd van de leerlingen. Het uitgangspunt van de educatieve lessen in Apenheul is dat leerlingen nieuwsgierig worden gemaakt, er ruimte is voor verwondering en een inhoudelijk gesprek als het onderwerp zich daarvoor leent. Eind 2020 stond het gehele lesaanbod online en in totaal zullen er in 2021 minstens 10 individuele lessen op het educatieve programma staan. De ontwikkeling van het lesaanbod voor het Voortgezet Onderwijs staat ook gepland voor 2021.

Net als het voorgaande schooljaar was ons lesprogramma Apentrots ook in 2020 een daverend succes, want ook nu waren alle beschikbare lessen binnen een paar weken volgeboekt. Niettemin hebben we, in samenspraak met onze samenwerkingspartners Gemeente Apeldoorn, Accres, Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG) en het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), helaas alle lessen moeten annuleren.

Educatieve vrijwilligers

Door het bijzondere karakter van het afgelopen jaar is al snel besloten af te zien van het verplichte aanwezigheidsgedeelte en konden gidsen er zelf voor kiezen zich wel of niet voor Apenheul in te zetten. Dit had alles te maken met COVID-19 en niet alle gidsen wilden, konden of mochten zich inzetten. Desalniettemin hebben in 2020 zo'n 70 vrijwilligers zich vol enthousiasme en passie voor Apenheul ingezet. Enerzijds voor het gastheerschap, anderzijds voor sporadische rondleidingen en schoolprogramma's en bladstrippen. Om de kwaliteit van deze inzet te borgen, leiden we onze vrijwilligers goed op. Begin 2020, in het eerste kwartaal, hebben alle 22 nieuwe vrijwilligers module 2 van het scholingsprogramma voor gidsen afgerond. Door COVID-19 is de afsluitende toets komen te vervallen en hebben de gidsen daarvoor in de plaats een fictieve rondleiding moeten maken, hetzij een papieren versie, hetzij een gefilmde versie. Allen hebben dit met succes afgerond.

In 2020 hebben de gidsen van Apenheul zich toch nog 794 keer ingezet voor educatief gastheerschap, schoolprogramma's en rondleidingen. Een prachtig aantal waar we, ondanks het afwijkende jaar, zowel trots op als dankbaar voor zijn. Alle inkomsten die de gidsen genereren, komen bovendien volledig ten goede aan het Apenheul Natuurbehoudfonds (ANF).

4. Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

Algemeen

Apenheul biedt honderdduizenden zakelijke en particuliere bezoekers een inspirerend evenement of een aangename mogelijkheid tot vrijetijdsbesteding. Daarbij spannen we ons in om (voor zover mogelijk in een dag) een transformatie te bewerkstelligen naar meer bewondering en liefde voor de natuur en dieren, een bijdrage aan natuurbehoud en besef van de noodzaak tot duurzame omgang met natuur en milieu.

Wie anderen oproept om zorgvuldig met de natuur om te gaan, moet daarin vanzelfsprekend zelf voorop willen lopen. Het werken aan de verduurzaming van de eigen bedrijfsvoering is nooit af en vraagt continu om aandacht. Daartoe is onder andere een Greenteam ingesteld, dat bestaat uit medewerkers van diverse afdelingen, de Parkmanager en de Algemeen Directeur. De aanbevelingen die dit team doet, worden regelmatig in MT-vergaderingen geagendeerd en bekrachtigd. De aanbevelingen hebben betrekking op alle aspecten van de bedrijfsvoering, inclusief het assortiment dat in de horeca wordt gevoerd. Daarnaast wordt aan alle afdelingen gevraagd om in de eigen jaarplannen minimaal één duurzame ambitie te verwoorden. Hierdoor heeft Apenheul sinds 2012 de hoogste haalbare accreditatie, de Goldstatus, van het internationale duurzaamheidskeurmerk Greenkey.

Milieuaspecten

In Apenheul vindt geen productie plaats, en er is in dat opzicht dus geen sprake van enige belasting voor het milieu. Daarbij dient wel te worden aangegeven dat het overgrote deel van de bezoekers per auto naar Apenheul komt. Jaarlijks bespreken we met de gemeente en de beheerder van de parkeerplaats Accres hoe het openbaar vervoer gebruik verbeterd kan worden en het autogebruik milieuvriendelijker.

De verwarming en ventilatie ten behoeve van dierverblijven, kantoren en het bereiden van horecaproducten vergen aanzienlijke hoeveelheden gas en elektriciteit. De nieuw gerealiseerde dierverblijven en horeca zijn niet meer op het gasnet aangesloten en dusdanig geïsoleerd dat er voor de verwarming een minimale energiebehoefte is. Ook is de gasgestookte frituurwand van de Wildebras vervangen door een elektrische bakwand.

Op de dienstparkeerplaats van Apenheul staat een carport met zonnepanelen, die in ongeveer een zesde van het totale verbruik van ons park voorziet. Ons gas betrekken we bij Greenchoice en onze stroom komt van Pure Energie. Beide leveranciers staan in de top tien van meest duurzame energieleveranciers. Onze stroom wordt daarmee –behalve door de zonnepanelen- volledig door wind in Nederland opgewekt.

Afvalstromen met betrekking tot dierlijke bijproducten (mest en dergelijke), horeca- en andere verpakkingen en overige bedrijfsactiviteiten worden tot een minimum beperkt en volgens de geldende normen afgevoerd. In 2020 hebben we overal nieuwe prullenbakken in het park geplaatst waardoor we het scheiden van afval nog beter faciliteren. Bovendien zijn deze prullenbakken gemaakt van resysta, een zeer duurzaam alternatief voor hout.

Apenheul is daarnaast continu bezig haar aanbod aan gasten te vergroenen. Zo komt onze koffie uit een ANF natuurbehoudsproject in Peru, verkopen we steeds meer biologische en fairtrade producten en ook hulpmiddelen zijn steeds groener. Zo werken we in onze horeca samen met Ecofields: een lokale, biologische boerderij en slagerij met veel circulaire toepassingen. Voor onze dienstkleding werken we samen met MUD jeans en Schijvens: twee toonaangevende bedrijven in de circulaire economie. Samen met Frisdrankenfabrikant Vrumona en afvalinzamelaar Suez hebben we heel grondig uitgezocht wat voor ons park de meest duurzame frisdrankverpakking was. Dit bleek, mits goed gerecycled, uiteindelijk toch de petfles te zijn.

Daarnaast is Apenheul actief lid van gezonduit.nl dat samen met andere dagattracties de sector wil inspireren tot het aanbieden van gezondere alternatieven tijdens een dagje uit. Apenheul heeft ook het Nationaal Preventie akkoord ondertekend en stimuleert actief het debat over verduurzaming van de Leisure sector.

Sociale aspecten

Bij Apenheul staan kernwaarden als gastvrij, sprankelend en vooruitstrevend hoog in het vaandel. Medewerkers bij Apenheul spelen een belangrijke rol in het vertalen van deze kernwaarden naar de praktijk. Hiervoor is een goed werkklimaat van belang. Apenheul liet dit werkklimaat eind 2019 –net als in 2017- door middel van een medewerkerstevredenheidonderzoek onderzoeken door een extern bureau. Dit heeft als doel de goede punten te behouden en de ontwikkelpunten op te pakken. De uitkomst van het onderzoek was daarnaast goed voor de verkiezing tot Beste Werkgever in de sector vrij tijd, reizen en cultuur.

In 2020 hebben we twee keer een extra meting gedaan, gericht op de situatie rondom COVID-19. Het werkklimaat is belangrijk voor zowel de vaste medewerkers als ook voor de grote groep flexibele krachten. Een goede samenwerking met uitzendpartijen is daarom cruciaal. In 2020 is de samenwerking van twee inhouse uitzendbureaus terugebracht naar één uitzendbureau. Apenheul vindt de binding met de uitzendkrachten van groot belang en wil graag dat flexkrachten meerdere seizoenen komen werken. Door te kiezen voor één bureau dat nagenoeg dezelfde kernwaarden hanteert als Apenheul, kunnen we de kwaliteit en de cultuur die we nastreven eenvoudiger gelijk trekken.

Medewerkers en vrijwilligers geven samen met de dieren invulling aan wat Apenheul is. Om daar regelmatig bij stil te staan wordt er iedere maand in Apenheul een zogenaamde Missie Meeting gehouden. In die bijeenkomst staan we stil bij 'waarom we de dingen doen die we doen', de essentie van Apenheul. In 2020 hebben we deze ook gebruikt om elkaar weer even online te zien. Het werd dan ook de Miss You Meeting.

Apenheul streeft ernaar ook in 2021 in de top 3 van de beste Werkgevers op de Veluwe te staan. Naast de tevredenheid van de huidige medewerkers is het van groot belang passend talent aan te trekken. Apenheul is op Social Media goed zichtbaar als werkgever. Een film over het werken bij Apenheul geeft kandidaten een goed beeld van de bedrijfscultuur. Hierdoor weet Apenheul kwalitatief goede kandidaten aan te trekken.

Stichting Apenheul is aangesloten bij de cao Leisure. In november 2020 liep de cao af en is deze ongewijzigd verlengd tot en met augustus 2021. Met de komst COVID-19 ging het gesprek met de bonden vooral over het veerkrachtig houden van de medewerkers en de organisatie. De OR van Apenheul is hier nauw bij betrokken. In 2021 wordt opnieuw het gesprek met de bonden opgepakt.

Apenheul wil gericht aandacht geven aan individuele ontwikkelingsmogelijkheden van haar medewerkers. Dit doen we door twee keer per jaar stil te staan bij de ontwikkeling van medewerkers door middel van een vlootshouwsbespreking en het strategisch personeelsplan. We willen het goede gesprek stimuleren en de ontwikkeling van de medewerker een nog prominentere rol geven in de gesprekscyclus.

Binnen Apenheul beslist niemand over zijn eigen beloning en worden geen bonussen betaald. Bij een financieel goed jaar is het wel mogelijk om een gratificatie uit te keren. Daarbij geldt dat die gratificatie bruto per gewerkt uur voor alle (seizoen)medewerkers gelijk is. De Raad van Toezicht stelt het salaris vast van de directie. De directie gaat over de beloning van het MT en MT-leden beslissen over de beloning van de overige medewerkers. De RvT werkt onbezoldigd. De leden ontvangen ieder een onkostenvergoeding van € 1.000 per jaar.

Apenheul is meer dan een leuk dagje uit. We willen een actieve bijdrage leveren aan een inclusieve samenleving en werken daarom samen met het Thomashuis. Bewoners van het Thomashuis werken periodiek in Apenheul en maken bijvoorbeeld de buttons voor ANF. Andere (lokale) maatschappelijke stichtingen met wie wij samenwerken zijn Stichting Da Capo, die migrantenvrouwen ondersteunt, en Stichting Present, die mensen die het moeilijk hebben in staat stelt om een dagje uit te ervaren.

De ontwikkeling van jongeren past ook goed bij de doelstellingen van Apenheul. Apenheul biedt waar mogelijk stage- en leertrajecten aan bij onder andere de afdelingen Dierverzorging, P&O en Kennis & Onderzoek. Met Jongeren op gezond gewicht (JOGG) werken we samen om kinderen te leren over het belang van goede voeding en beweging.

Apenheul streeft een goede relatie na met haar burens en de gemeente Apeldoorn. Wijkbijeenkomsten worden bezocht, we doen mee aan Burendag, waarbij alle burens worden uitgenodigd en nieuwe bewoners in Apeldoorn ontvangen een seizoenkaart. Daarnaast bieden we alle groep 6-en van Apeldoorn jaarlijks gratis een lesprogramma en toegang tot het park aan.

Financiële aspecten

In 2020 werden geen bijzondere bijdragen geleverd aan afnemers, toeleveranciers en overheid. Apenheul heeft een schenking aan ANF gedaan van € 40.000.

5. Toekomst

Ontwikkelingen

In dit turbulente jaar hebben wij ons veel op de korte termijn moeten richten, maar onszelf ook gedwongen om verder te kijken naar de toekomst. Er is een werkplan 2021-2025 – Apenheul daagt je uit - opgesteld, waarvan 2021 het eerste jaar van dat nieuw werkplan bestrijkt.

Het belangrijkste uitgangspunt daarbij is misschien wel dat we er vanuit gaan dat 2021 nog steeds door COVID-19 bepaald wordt. Dat betekent dat in 2021 rekening houden met een lager aantal bezoekers en een zeer beperkte omzet voor de zakelijke markt. Tegelijkertijd moeten wij ook blijven investeren in het park en spreken wij daardoor onze reserves aan. Gesprekken met de gemeente, provincie en het rijk zijn gevoerd om tot extra financiële steun te komen. Inmiddels is bekend dat de gemeente Apeldoorn ons een rekening-courant faciliteit ter beschikking stelt. Ook is in 2021 de subsidie dierentuinen voor COVID-19 schade in het leven geroepen. Deze subsidie ziet toe op het jaar 2020 en is in 2021 aangevraagd en voorlopig toegekend. Deze steun zorgt ervoor dat wij kunnen blijven investeren in 2021 en dat de continuïteit van Apenheul is gewaarborgd.

Wat maakt 2021 verder bijzonder? Dat is onze verjaardag. In 2021 bestaan wij 50 jaar en dat gaan we zeker vieren. Er komt een jubileum boek, een feest en Apenheul gaat komend jaar een eigen apensoort introduceren: de Naaap. Met een eigen kinderboek en een opgeknapt Naaaphuis.

Investeringsen

In 2021 wordt gestart met het ontwerp van het uitsmijter gebied (uitgang park). Daarnaast staat zoals hiervoor benoemd de bouw van een nieuw dierenverblijf voor onze Javaanse langoeren op de planning.

Begrote resultaat

In 2021 is wederom sprake van een lockdown. We wilden onze deuren openen eind maart, maar dit mocht helaas niet zo zijn. In de gewijzigde begroting houden wij rekening met een openingsdatum van 1 juni. Vanwege de COVID-19 maatregelen kunnen wij op dit moment niet meer dan 3.500 bezoekers per dag ontvangen. Hier wordt voor het gehele jaar 2021 rekening mee gehouden. Rekening houdend met dit maximaal aantal bezoekers per dag, gaan wij uit van 357.600 bezoekers (inclusief seizoenkaarthouders en vrijkaarten) voor het jaar 2021. Het begrote resultaat is een verlies € 1.475.000. In de begroting is alleen rekening gehouden met NOW 3.2 en de tegemoetkoming vaste lasten voor het eerste kwartaal van 2021. Voor de jaren na 2021 verwachten wij dat onze resultaten normaliseren en positief zijn.

Dieren

In 2021 zijn we gestart met een aantal bijzondere geboortes, waarbij het bonono en gorilla jong wel heel bijzonder zijn. Het nieuw ontwikkelde strategische raamwerk voor de diercollectie van Apenheul heeft ervoor gezorgd dat we de laatste twee jaar van verschillende soorten afscheid hebben genomen. Minder soorten houden is geen doel op zich, wel willen we de collectie zo relevant mogelijk voor onze missie maken. In dat kader zijn we dan ook aan het inventariseren welke diersoorten hieraan voldoen en dus een goede aanvulling zijn op onze collectie. Welke soorten dat precies zijn, kunnen we op dit moment nog niet zeggen.

6. Tenslotte

In maart 2020 ontvingen wij misschien wel de belangrijkste waardering die een organisatie kan krijgen: Beste Werkgever in onze branche, vrije tijd, reizen en cultuur. In het Beste Werkgeversonderzoek van Effectory beoordeelden meer dan 500.000 medewerkers hun werkgever. Dit keurmerk is alleen te behalen, door wat eigen medewerkers over hun organisatie als werkgever zeggen. De prijs is een uiting van betrokkenheid en bevoegenheid van de medewerkers die samen Apenheul maken tot wat het is. Dankzij hen is Apenheul afgelopen jaar naar omstandigheden goed doorgekomen en heeft zij inhoud kunnen geven aan haar missie. Die inzet en veerkracht blijft ook in 2021 hard nodig.

Op het moment van schrijven is het park nog steeds gesloten, is er geen omzet en de kosten lopen door. In moeilijke tijden merk je hoe sterk de relaties zijn die je de hebt opgebouwd. Dat hebben we afgelopen jaar gemerkt. Het aantal Vrienden van Apenheul, donateurs en sponsors blijft groeien en dat biedt perspectief voor de komende jaren.

Apenheul is daarnaast actief in de Club van Elf, de vereniging van grootste dagattracties van Nederland en natuurlijk de Nederlandse Vereniging van Dierentuinen. Samen met deze twee verenigingen is er flink gelobbyed op allerlei politieke niveaus. Dit heeft er onder andere toe geleid dat Apenheul als eerste in de regio weer open mocht, maar ook tot extra steun van het ministerie van landbouw. Afgelopen jaar zijn we daarmee ook in financieel opzicht goed doorgekomen.

Dit jaar staat in het teken van ons 50 jarig bestaan. Samen met de gidsen, medewerkers, Raad van Toezicht, Vrienden en sponsors en niet te vergeten onze dieren kijken we er naar uit om daar bij stil te staan. Er staat van alles op de rit om daar een groot succes van te maken. We kijken terug en blikken vooruit. De missie van Apenheul is sinds 1971 niet veranderd, de manier waarop we daar in het park invulling aangeven verandert mee met de tijd. We blijven het park ontwikkelen en nieuwe verhalen vertellen. Het denken over de natuur en de dieren verandert en wij willen referentiepunt zijn in hoe wij daarmee omgaan en laten zien dat je daar op een bijzondere en aantrekkelijke manier invulling aan kunt geven in Apenheul. Er is nog (gelukkig) nog veel te doen!

Apeldoorn, juni 2021

Roel Welsing

Algemeen Directeur

Financiële gegevens

Balans per 31 december 2020

(na resultaatverdeling)

Ref.	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
	€	€
Activa		
Vaste activa		
Materiële vaste activa		
4		
Bedrijfsgebouwen en -terreinen	4.343.358	2.873.263
Machines en installaties	2.479.043	1.763.068
Andere vaste bedrijfsmiddelen	564.537	364.683
Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste bedrijfsactiva	<u>65.685</u>	<u>1.678.059</u>
	<u>7.452.623</u>	<u>6.679.073</u>
Financiële vaste activa		
Lening u/g Stichting WereldNatuurhuis	<u>633.957</u>	<u>636.802</u>
Vlottende activa		
Voorraden		
	<u>202.994</u>	<u>195.811</u>
Vorderingen		
Vorderingen op handelsdebiteuren	109.547	355.162
Vorderingen op Stichting WereldNatuurhuis	101.883	67.976
Belastingen en premies sociale verzekeringen	85.452	294.765
Overige vorderingen en overlopende activa	<u>2.844.120</u>	<u>239.574</u>
	<u>3.141.002</u>	<u>957.477</u>
Liquide middelen		
6		
Kas	23.852	26.904
Rabobank	<u>4.566.852</u>	<u>5.175.013</u>
	<u>4.590.704</u>	<u>5.201.917</u>
	<u>16.021.280</u>	<u>13.671.080</u>

	Ref.	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
		€	€
Passiva			
Eigen vermogen	7	<u>12.180.586</u>	<u>11.858.426</u>
Voorzieningen	8		
Latente belastingverplichtingen		-	87.593
Overige voorzieningen		<u>71.175</u>	<u>31.212</u>
		<u>71.175</u>	<u>118.805</u>
Langlopende schulden			
Schulden aan banken	9	<u>1.722.215</u>	<u>-</u>
Kortlopende schulden			
Aflossingsverplichting langlopende schulden		277.785	-
Schulden aan leveranciers en handelskredieten		168.145	551.349
Rekening-courant Stichting Apenheul Conservation Trust		8.396	83.666
Schulden ter zake van belastingen en premies sociale verzekeringen		87.231	70.183
Schulden ter zake van pensioenen, lonen, vakantiegeld en -dagen		282.931	347.866
Overige schulden en overlopende passiva		<u>1.222.816</u>	<u>640.785</u>
		<u>2.047.304</u>	<u>1.693.849</u>
		<u>16.021.280</u>	<u>13.671.080</u>

Staat van baten en lasten over 2020

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
	€	€
Netto-omzet	5.691.327	10.606.602
Overige bedrijfsopbrengsten	<u>2.298.563</u>	-
Totaal van som der opbrengsten	<u>7.989.890</u>	<u>10.606.602</u>
Kosten van grond- en hulpstoffen	595.737	1.322.320
Lonen	2.890.430	3.889.009
Sociale lasten en pensioenlasten	709.618	814.769
Afschrijvingen materiële vaste activa	1.089.294	985.309
Overige bedrijfskosten	<u>2.306.259</u>	<u>2.975.635</u>
Totaal van som der kosten	<u>7.591.338</u>	<u>9.987.042</u>
Totaal van bedrijfsresultaat	<u>398.552</u>	<u>619.560</u>
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	19.026	20.081
Rentelasten en soortgelijke kosten	<u>-94.469</u>	<u>-28.233</u>
Financiële baten en lasten	<u>-75.443</u>	<u>-8.152</u>
Totaal van resultaat voor belastingen	323.109	611.408
Belastingen over de winst of het verlies	<u>-949</u>	<u>-79.321</u>
Totaal van resultaat na belastingen	<u>322.160</u>	<u>532.087</u>

1. Toelichting op de balans en staat van baten en lasten

1 Algemene toelichting

1.1 Activiteiten

De Stichting is gevestigd aan de J.C. Wilsaan 21 - 31 te Apeldoorn en heeft ten doel natuur-beschermingseducatie en soortenbehoud door middel van het beheer en de exploitatie van een dierenpark met als specialiteit primaten en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, een en ander in de ruimste zin des woords. De Stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41040007.

1.2 Informatieverschaffing over continuïteit

Het uitbreken van COVID-19 en de preventieve maatregelen genomen door de overheid zorgen voor grote economische onzekerheid op tenminste de korte termijn en waarschijnlijk ook de langere termijn. Onder andere de langere sluiting van het park, het verbod op evenementen en de latere beperking in het aantal bezoekers en gasten per evenement hebben ertoe geleid dat onze opbrengsten veel lager uitvielen dan verwacht. In het begin van de pandemie (tijdens de eerste lockdown) bestond grote onzekerheid rondom de openingsdatum. Daarom hebben wij een drietal scenario's uitgewerkt. Een scenario waarin we het hele jaar gesloten moesten blijven en twee scenario's met lagere bezoekersaantallen dan oorspronkelijk begroot. We leken in alle scenario's op een groot verlies uit te komen en moesten maatregelen nemen om dit verlies te beperken. Met pijn in ons hart hebben wij in verband met het wegvallen van de opbrengsten uit de zakelijke markt afscheid moeten nemen van een aantal vaste medewerkers. Ook zijn een aantal tijdelijke contracten niet verlengd. In 2020 is daarnaast strak gestuurd op een besparing van kosten en investeringen. Wij hebben ook gebruik gemaakt van de diverse regelingen die beschikbaar zijn gesteld, waaronder de subsidie dierentuinen voor COVID-19 schade, NOW 3.1 en tegemoetkoming vaste lasten.

Toen nog onzeker was of het park open kon gaan en uit de scenario's bleek dat druk op onze liquiditeit zou ontstaan, zijn wij op zoek gegaan naar externe financiering. Wij hebben gebruik gemaakt van de BMKB-C regeling om in de liquiditeitsbehoefte te voorzien en een lening afgesloten bij de Rabobank.

Tot slot hebben wij gekeken naar andere opbrengststromen en besloten in te zetten op fondsenwerving. Tot COVID-19 was dit nog geen structurele opbrengststroom voor Apenheul. Om donateurs te werven, hebben we onder andere Vrienden van Apenheul gelanceerd. Mede dankzij de genomen maatregelen en de steun van onze donateurs, sponsors en leveranciers kunnen wij het jaar goed afsluiten en is de continuïteit van Apenheul gewaarborgd.

In 2021 is wederom sprake van een lockdown. We wilden onze deuren openen eind maart, maar dit mocht helaas niet zo zijn. Gelukkig konden we weer open op 19 mei. Wij verwachten in 2021 vanwege de lagere bezoekersaantallen en lockdown een lagere omzet. Met de steun van de rijksoverheid (NOW, TVL en tweede openstelling van de subsidie regeling), gemeente (rekening-courant faciliteit), bedrijven en particulieren verwachten wij 2021 goed door te komen en voor de jaren na 2021 verwachten wij dat onze resultaten normaliseren en positief zijn.

2 Grondslagen voor waardering van activa en passiva

2.1 Algemeen

De ANBI rapportage is opgesteld conform de Uitvoeringsregeling Algemene Wet Rijksbelastingen 1994. De rapportage is opgesteld in euro's.

Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. Toelichtingen op posten in de balans en staat van baten en lasten zijn genummerd.

2.2 *Vergelijking met voorgaand jaar*

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

2.3 *Informatieverschaffing over fouterstel*

In 2020 is geconstateerd dat de cumulatieve afschrijvingen voor een aantal materiële vaste activa te laag zijn verantwoord. Daarbij is in voorgaande jaren niet afgeschreven volgens de vastgestelde afschrijvingsmethode. De boekwaarde ultimo 2019 was ongeveer € 176.000 te hoog verantwoord. Om de juiste boekwaarde te presenteren is fouterstel toegepast en zijn de boekwaarde en het eigen vermogen in de vergelijkende cijfers gecorrigeerd. Ultimo 2019 is het eigen vermogen en de boekwaarde van de materiële vaste activa verlaagd met € 176.000 via een correctie op de beginbalans 2019. Bovenstaande heeft geen effect op het resultaat 2019.

2.4 *Materiële vaste activa*

Bedrijfsgebouwen en terreininrichting worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte economische levensduur.

Overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte economische levensduur, of lagere bedrijfswaarde. De vervaardigingsprijs bestaat uit de aanschaffingskosten van grond- en hulpstoffen en kosten die rechtstreeks toerekenbaar zijn aan de vervaardiging inclusief installatiekosten.

Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs. Indien voor te vervaardigen materiële vaste activa noodzakelijkerwijs een aanmerkelijke hoeveelheid tijd nodig is om deze gebruiksklaar te maken worden rentekosten opgenomen in de vervaardigingsprijs.

Subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

De dierencollectie is op nihil gewaardeerd.

Kosten van groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen en terreininrichting en installaties worden bij uitvoering in het resultaat verantwoord.

2.5 *Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa*

Jaarlijks wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzonder-waardeverminderingverlies wordt direct als last verwerkt in de staat van baten en lasten onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

De opbrengstwaarde wordt in eerste instantie ontleend aan een bindende verkoopovereenkomst; als die er niet is, wordt de opbrengstwaarde bepaald met behulp van de actieve markt waarbij normaliter de gangbare biedprijs geldt als marktprijs. De in aftrek te brengen kosten bij het bepalen van de opbrengstwaarde zijn gebaseerd op de geschatte kosten die rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de verkoop en nodig zijn om de verkoop te realiseren.

Voor de bepaling van de bedrijfswaarde wordt een inschatting gemaakt van de toekomstige netto kasstromen bij voortgezet gebruik van het actief/de kasstroomgenererende eenheid.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Ook voor financiële instrumenten beoordeelt de Stichting op iedere balansdatum of er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen van een financieel actief of een groep van financiële activa. Bij objectieve aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen bepaalt de Stichting de omvang van het verlies uit hoofde van de bijzondere waardevermindering en verwerkt dit direct in de winst- en verliesrekening.

2.6 Voorraden

Voorraden voor gebruik en verkoop bestaan uit de per balansdatum aanwezige voorraad shop en voorraad horeca. De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijzen onder toepassing van de FIFO-methode ('first in, first out') of lagere opbrengstwaarde. De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incurantheid van de voorraden.

2.7 Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente rente-inkomsten ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering. De looptijd van de vorderingen is minder dan één jaar.

2.8 Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden, zijn vrij opneembaar en zijn opgenomen tegen de nominale waarde.

Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

2.9 Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

Wanneer verplichtingen naar verwachting door een derde zullen worden vergoed, wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen indien het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting.

2.10 Voorziening latente belasting

Latente belastingverplichtingen worden opgenomen voor tijdelijke verschillen tussen de waarde van de activa en passiva volgens fiscale voorschriften enerzijds en de boekwaarden die in deze jaarrekening gevolgd worden anderzijds. De berekening van de latente belastingverplichtingen geschiedt tegen de belastingtarieven die op het einde van het verslagjaar gelden, of tegen de tarieven die in de komende jaren gelden, voor zover deze al bij wet zijn vastgesteld.

Belastinglatenties worden gewaardeerd op nominale waarde.

2.11 Overige voorzieningen

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichting af te wikkelen.

2.12 Langlopende schulden

Langlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de langlopende schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Langlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt op basis van de effectieve rente gedurende de geschatte looptijd van de langlopende schulden in de staat van baten en lasten als interestlast verwerkt.

2.13 Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde. De looptijd van de kortlopende schulden is minder dan één jaar.

3 Grondslagen voor bepaling van het resultaat

3.1 Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. De resultaten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd; verliezen reeds zodra zij voorzienbaar zijn.

3.2 Omzetverantwoording

Opbrengsten uit de levering van goederen worden verwerkt zodra alle belangrijke rechten en risico's met betrekking tot de eigendom van de goederen zijn overgedragen aan de koper. Opbrengsten uit de levering van diensten geschieden naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten.

Onder netto-omzet wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte bedragen voor de in het verslagjaar geleverde goederen en diensten onder aftrek van kortingen en exclusief omzetbelasting.

Onder kostprijs van de omzet wordt verstaan de aan de omzet toe te rekenen directe en indirecte kosten, waaronder inkoopkosten van verkochte goederen, personeelskosten, afschrijvingskosten van gebouwen en machines en overige bedrijfskosten die toerekenbaar zijn aan de kostprijs van de omzet. De overige kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

3.3 Overheidssubsidies

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de geconsolideerde winst- en verliesrekening in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen.

De subsidies in het kader van de Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW) zijn in mindering gebracht op de personeelskosten. De subsidies in het kader van de Tegemoetkoming Ondernemers Getroffen Sectoren COVID-19 (TOGS) en de Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL) zijn in mindering gebracht op de overige bedrijfskosten. De subsidie in het kader van Tijdelijke regeling subsidie dierentuinen COVID-19 is opgenomen onder de overige bedrijfsopbrengsten.

3.4 Lasten uit hoofde van personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst- en verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn.

3.5 Pensioenlasten

Er is sprake van een toegezegde-bijdrageregeling. De jaarlijkse premie wordt hierbij gegarandeerd. De hoogte van het uiteindelijke pensioen is onder andere afhankelijk van het te bereiken beleggingskapitaal, de rente op pensioendatum en de levensverwachting op pensioendatum. De premies worden verantwoord als personeelslasten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen. De belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling zijn:

- de medewerkers betalen een eigen bijdrage van 5%;
- medewerkers nemen deel vanaf 21 jaar;
- het maximum voor het pensioengevend salaris bedraagt € 112.189.

3.6 Afschrijvingen op materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van gereedheid voor ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen en vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven.

Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast. Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

3.7 *Financiële baten en lasten*

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van dedesbetreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

3.8 *Belastingen over de winst of het verlies*

De belasting over het resultaat wordt berekend over het resultaat voor belastingen in de geconsolideerde winst- en verliesrekening, rekening houdend met beschikbare, fiscaal compensabele verliezen uit voorgaande boekjaren (voor zover niet opgenomen in de latente belastingvorderingen) en vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet-aftrekbare kosten. Tevens wordt rekening gehouden met wijzigingen die optreden in de latente belastingvorderingen en latente belastingschulden uit hoofde van wijzigingen in het te hanteren belastingtarief

4 Materiële vaste activa

De mutaties in de materiële vaste activa kunnen als volgt worden samengevat:

	Bedrijfsge- bouwen en -terreinen	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfsmid- delen	Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbe- talingen op materiële vaste bedrijfsactiva	Totaal
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2020					
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	11.968.698	9.161.857	3.578.594	1.678.059	26.387.208
Afschrijvingen	<u>-9.095.435</u>	<u>-7.398.789</u>	<u>-3.213.911</u>	-	<u>-19.708.135</u>
Boekwaarde per 1 januari 2020	<u>2.873.263</u>	<u>1.763.068</u>	<u>364.683</u>	<u>1.678.059</u>	<u>6.679.073</u>
Mutaties boekjaar					
Investeringen	869.960	647.759	300.509	45.401	1.863.629
Afschrijvingen	-447.742	-483.492	-158.845	-	-1.090.079
Desinvesteringen	-	-	-3.400	-	-3.400
Activa in ontwikkeling gereed	1.047.877	551.708	58.190	-1.657.775	-
Afschrijvingen op desinvesteringen	-	-	3.400	-	3.400
	<u>1.470.095</u>	<u>715.975</u>	<u>199.854</u>	<u>-1.612.374</u>	<u>773.550</u>
Stand per 31 december 2020					
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	13.886.535	10.361.326	3.933.893	65.685	28.247.439
Afschrijvingen	<u>-9.543.177</u>	<u>-7.882.283</u>	<u>-3.369.356</u>	-	<u>-20.794.816</u>
Boekwaarde per 31 december 2020	<u>4.343.358</u>	<u>2.479.043</u>	<u>564.537</u>	<u>65.685</u>	<u>7.452.623</u>
			Bedrijfsge- bouwen en -terreinen	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfsmid- delen
Begin van de reeks van het afschrijvingspercentage van materiële vaste activa			4,50	7,90	6,70
Einde van de reeks van het afschrijvingspercentage van materiële vaste activa			10,00	20,00	33,33

5 Lening u/g Stichting WereldNatuurhuis

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	636.802	670.391
Aflossing in boekjaar	<u>-2.845</u>	<u>-33.589</u>
Boekwaarde per 31 december	<u>633.957</u>	<u>636.802</u>

Betreft een in 2015 verstrekte lening van € 800.000. Het rentepercentage bedraagt 3,0% per jaar. De looptijd van de lening bedraagt 20 jaar. De vordering met een looptijd langer dan één jaar bedraagt € 633.957. De lening betreft een achtergestelde lening. Er zijn geen nadere zekerheden overeengekomen. In verband met Covid-19 is er in 2020 beperkt afgelost. Er is geen kortlopende deel opgenomen aangezien er tot een nader te bepalen datum niet wordt afgelost.

6 Liquide middelen

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de rechtspersoon.

7 Eigen vermogen

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
	€	€
Overige reserve	<u>12.180.586</u>	<u>11.858.426</u>

In onderstaand overzicht is het verloop van het eigen vermogen weergegeven:

	Overige reserve
	<u>€</u>
Stand per 1 januari 2020	11.858.426
Uit resultaatverdeling	<u>322.160</u>
Stand per 31 december 2020	<u>12.180.586</u>

8 Voorzieningen

Latente belastingverplichtingen

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
	€	€
Stand per 1 januari	87.593	-
Dotatie verslagjaar	-	87.593
Vrijval	<u>-87.593</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	<u>-</u>	<u>87.593</u>

Dit betreft de voorziening inzake latente vennootschapsbelasting waarvan de waarde is bepaald op basis van verschillen tussen commerciële en fiscale balanswaardering van de fiscaal gevormde coronareserve vermenigvuldigd met het geldende belastingtarief.

Voorziening jubilea

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
	€	€
Stand per 1 januari	31.212	25.017
Mutatie boekjaar	<u>-4.337</u>	<u>6.195</u>
Stand per 31 december	<u>26.875</u>	<u>31.212</u>

Deze voorziening heeft met een overwegend langlopend karakter. Bij de bepaling van de voorziening zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- verwachte gemiddelde salarisstijging 2,5% per jaar;
- in de berekening is rekening gehouden met een disconteringsvoet van 2,5%;
- de verwachte vertrekans is per individuele werknemer en functie beoordeeld en varieert van 0% tot 100%.

Voorziening langdurig ziekteverzuim

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
	€	€
Stand per 1 januari	-	-
Mutatie boekjaar	<u>44.300</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	<u>44.300</u>	<u>-</u>

De voorziening langdurig ziekteverzuim is gevormd voor medewerkers die langdurig ziek zijn en waarvan verwacht wordt dat zij niet (volledig) het werk hervatten. Op balansdatum is een inschatting gemaakt voor het percentage ziekteverzuim en de duur van het ziekteverzuim.

9 Langlopende schulden

	Stand per 31 december 2020	Resterende looptijd > 1 jaar
	€	€
Schulden aan banken	<u>2.000.000</u>	<u>1.722.215</u>

Dit betreft een op 21 augustus 2020 verstrekte BMKB-C lening. Aflossing vindt plaats in 48 termijnen van € 55.557. De eerste aflossing zal twaalf maanden na ingangsdatum plaatsvinden. De aflossingsverplichting van 2021 ad € 277.785 is onder kortlopende schulden opgenomen. Het rentepercentage bedraagt 2,15% voor leningsdeel A en 2,95% voor leningsdeel B. De BMKB-C lening mag alleen gebruikt worden voor de financiering van de liquiditeitsbehoefte van Stichting Apenheul als gevolg van de Corona-problematiek.

10 Gemiddeld aantal werknemers

2020

	Werkzaam binnen Nederland	Werkzaam buiten Nederland	Totaal
Gemiddeld aantal werknemers	64,88	-	64,88

2019

	Werkzaam binnen Nederland	Werkzaam buiten Nederland	Totaal
Gemiddeld aantal werknemers	72,60	-	72,60

Apeldoorn , 24 juni 2021

De algemeen directeur,

w.g.

R.W.A. Welsing

De Raad van Toezicht,

w.g.

O.G. Prinsen

w.g.

G. Hop

w.g.

H.A. van der Meer

w.g.

E.H.M. Sterck

w.g.

F.A.L.M. Verstappen

